

Erfaringsopsamling på indsatsen ”Sammen om festen – ikke om alko- holen”

Tilbud om gratis hjælp og materialer til arbejdet
med unges alkoholkultur på ungdomsuddannel-
ser i Region Hovedstaden

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	1
1. Indledning.....	3
Baggrund for projektet	3
Komponenter i indsatspakken.....	4
Opsummering og anbefalinger.....	8
2. Metode	11
Fokusgruppeinterviews.....	11
Interviews med tutorer og café- og festudvalgselever	11
Interviews med rektorer/vicerektorer og lærere.....	11
3. Erfaringsopsamling	12
Implementering af komponenter i indsatspakken	12
Erfaringer med udvikling af gymnasiets alkoholpolitik	12
Erfaring med uddannelse af elevudvalg og workshop	13
Erfaring med midler til alkoholfri tiltag	15
Erfaring med alkoholfrie alternativer	16
Erfaringer med kommunikationsmaterialet.....	16
Erfaringer med undervisningsforløbet til samfundsfag på C-niveau	17
Erfaringer med understøttende materialer til forældreinddragelse	17
Kendskab til indsatsen.....	18
Fokus på fællesskaber frem for alkohol og forbud	19
Elevinddragelse og innovative processer.....	20
Gymnasieledelsens betydning for skolens alkoholkultur	21
De ældre elevers betydning for alkoholkulturen	22
Forældrenes rolle og betydning for unges alkoholkultur.....	22
Hvordan har indsatsen virket?	23

Version: 01
Udformet af: Isabella Sparre og Gry Sidenius, Forebyggelsesteamet, Enhed for Det
Nære Sundhedsvæsen, Center for Sundhed, Region Hovedstaden
Senest opdateret: 28.09.2023

1. Indledning

Formålet med indsatsen *Sammen om festen – ikke om alkoholen* har været at bidrage til at skabe en fest- og alkoholkultur på gymnasiale uddannelser i Region Hovedstaden, hvor sammenhold og fællesskab fylder mere end alkohol. Denne erfaringsopsamling bygger på kvalitative interviews med deltagerne i indsatsen og beskriver indsatsgymnasiernes oplevelser og erfaringer med at deltage i indsatsen.

Baggrund for projektet

Et højt alkoholindtag blandt unge kan være forbundet med en række negative fysiske og sociale konsekvenser såsom ulykker og vold samt handlinger såsom konflikter, ubeskyttet sex og stofindtag, der fortrydes. I marts 2022 opdaterede Sundhedsstyrelsen deres vejledning vedrørende alkohol. Børn og unge under 18 år frarådes nu helt at drikke alkohol, og unge mellem 18-25 år bør drikke så lidt som muligt og være opmærksomme på ikke at overskride udmeldingerne, da de unge voksne er særligt sårbare over for alkohol¹.

Selvom unges alkoholindtag har været faldende de sidste 20 år, drikker danske unge fortsat langt mere end unge i andre lande i Europa. Danske unge har også et mere fuldsksabsorienteret alkoholforbrug end unge i andre europæiske lande². Ifølge Statens Institut for Folkesundhed seneste rapport på området, Skolebørns undersøgelsen 2022, er danske skoleelever i 7. og 9. klasse begyndt at drikke oftere og mere alkohol - og de begynder samtidig også at drikke i en tidligere alder³. På danske gymnasier er alkohol ofte en integreret del af festkulturen. Særligt ved overgangen fra folkeskolen til en gymnasial ungdomsuddannelse stiger unges alkoholindtag markant, fordi alkohol udgør et centralt og samlende element i mange af de sociale aktiviteter på skolen⁴.

Region Hovedstaden besluttede i 2021 at "Unge og alkohol" skulle være et indsatsområde i regionsrådets "Plan for en styrket forebyggelsesindsats i Region Hovedstaden".⁵ I forlængelse af det gode samarbejde med regionens kommuner, ungdomsuddannelser og Kræftens Bekæmpelse om implementering af røgfri skoletid på en række ungdomsuddannelser besluttede det daværende udvalg for forebyggelse og sammenhæng at implementere en tilsvarende indsats med fokus på de unges alkoholkultur.

¹ <https://www.sst.dk/da/viden/forebyggelse/alkohol/alkoholforebyggelse/sundhedsstyrelsens-udmeldinger-om-alkohol>

² file:///C:/Users/ISPA0008/Downloads/vidensraad_ungesalkoholkultur_indhold_digi.pdf

³ file:///C:/Users/ISPA0008/Downloads/downcount_HBSC-Rapport-2022.pdf

⁴ file:///C:/Users/ISPA0008/Downloads/vidensraad_ungesalkoholkultur_indhold_digi.pdf

⁵ "Plan for en styrket forebyggelsesindsats i Region Hovedstaden", Region Hovedstaden, 2019, <https://www.regionh.dk/om-region-hovedstaden/udgivelser-fra-regionen/politikker-og-strategier/Documents/Plan%20for%20forebyggelse%20i%20Region%20Hovedstaden.pdf>

Indsatsen til fremme af en bedre alkoholkultur blev udviklet i et samarbejde mellem Kræftens Bekæmpelse, Alkohol og Samfund og Region Hovedstaden. For at rammesætte indsatsens fokus blev der nedsat en arbejdsgruppe bestående af én repræsentant fra hvert planområde fra kommunerne i regionen, Alkohol og Samfund samt Kræftens Bekæmpelse. På baggrund af drøftelser i arbejdsgruppen, sparring og rådgivning fra professor ved Statens Institut for Folkesundhed, Janne Tolstrup, samt viden/anbefalinger fra rapporten om unges alkoholkultur udgivet af Vidensråd for Forebyggelse i 2019 blev der udviklet en indsatspakke til de gymnasiale uddannelser i Region Hovedstaden.

I samarbejde med Kræftens Bekæmpelse og Alkohol og Samfund inviterede Region Hovedstaden efterfølgende i oktober 2021 til en kick-off workshop for kommunale forebyggelsesmedarbejdere. På workshoppen blev kommunerne involveret i udvikling af indholdet i den planlagte indsatspakke, herunder i tilrettelæggelsen af understøttende tiltag til de gymnasiale uddannelser i deres arbejde med unge og alkohol.

Indsatspakken blev derefter præsenteret for de gymnasiale ungdomsuddannelser i forbindelse med et årsseminar i februar 2022. Otte gymnasiale ungdomsuddannelser takkede efterfølgende ja til at modtage indsatspakken, jf. tabel 1, og påbegyndte indsatsen i foråret 2022. Indsatsen blev afsluttet med et opfølgings- og evalueringsmøde i foråret 2023. Evalueringen er planlagt i samarbejde med samarbejdspartnere fra Kræftens Bekæmpelse og Alkohol og Samfund. Derudover har Center for Klinisk Forskning og Forebyggelse bidraget med sparring ift. evalueringsdesignet.

Tabel 1: Ungdomsuddannelser og beliggenhedskommune, som har deltaget i indsatsen

Skoler	Kommuner
Nørre Gymnasium	Københavns Kommune
Espergærde Gymnasium	Helsingør Kommune
Helsingør Gymnasium	Helsingør Kommune
Lyngby EUX og EUD (U-NORD)	Lyngby-Taarbæk Kommune
Lyngby Gymnasium og Handelsgymnasium (U-NORD)	Lyngby-Taarbæk Kommune
Virum Gymnasium	Lyngby-Taarbæk Kommune
Frederiksværk Gymnasium	Halsnæs Kommune
Europaskolen	Københavns Kommune

Komponenter i indsatspakken

Den samlede indsatspakke bestod af en række komponenter målrettet gymnasieleledelsen, elever og forældre.

INDSATS-KOMPONENTER	KORT BESKRIVELSE
Udvikling af alkoholpolitik (obligatorisk)	Rådgivning og sparring til formulering eller revidering af gymnasiets alkoholpolitik.
Uddannelse af udvalgte elever og workshop	Uddannelse og workshop for tutorer med Alkohol og Samfund og café-og festudvalg med Kræftens Bekæmpelse mhp. at give udvalgte eleverne redskaber, inspiration og ideer til at afholde sociale arrangementer med fokus på fællesskab fremfor alkohol.
Midler til alkoholfri aktiviteter	10.000 kr. til at implementere attraktive, inkluderende sociale arrangementer med fokus på fællesskab fremfor alkohol.
Alkoholfri alternativer	Designkonkurrence af etiketter til en palle flaskevand, mhp. at gøre alkoholfri alternativer tilgængelige til fester og andre sociale arrangementer.
Kommunikationsmateriale	Plakater fra Alkohol og Samfund om unges alkoholvaner, for at informere elever og vise, at gymnasiet arbejder aktivt med at ændre elevernes alkoholkultur.
Undervisning til samfundsfag på C-niveau	Undervisningsmateriale til samfundsfag på C-niveau, der sætter fokus på unges alkoholkultur og identitetsdannelse.
Understøttelse af forældreinvolvering	Hjælp til facilitering eller rådgivning og sparring samt materialer til at gå i dialog med elevernes forældre om de unges alkoholkultur.

Figur 1: Overblik over indsatskomponenter i *Sammen om festen – ikke alkoholen*.

Komponenterne i den samlede indsatspakke er uddybet nedenfor:

- **Udvikling af alkoholpolitik (obligatorisk):** Udvikling eller revidering af skolens alkoholpolitik var en forudsætning for at deltage i indsatsen og modtage indsatspakken. Indsatsgymnasierne blev tilbudt rådgivning og sparring til at formulere eller revidere gymnasiets alkoholpolitik. Som minimum skulle følgende krav indgå i alkoholpolitikken:

1: Alkoholfri intro-og studieture

2: Salg af drikkevarer på max 5% samt salg af alkoholfri alternativer til arrangementer på skolen

3: Eleverne må ikke møde stærkt berusede op til skolens fester

Udover de tre obligatoriske krav til alkoholpolitikken skulle gymnasierne vælge minimum tre tiltag, som de ønskede at implementere på gymnasiet i løbet af indsatsens implementeringsperiode. Her kunne gymnasierne vælge at tage imod de valgfri tilbud i indsatsen, som er beskrevet nærmere nedenfor, eller finde inspiration i Alkohol og Samfunds Gymnasieguide⁶.

- **Uddannelse af udvalgte elever og workshop:** For at styrke det sociale fællesskab på gymnasierne og udvikle aktiviteter til at samle eleverne om sociale arrangementer, hvor alkohol ikke er i centrum, afholdte Alkohol og Samfund og Kræftens Bekæmpelse to separate workshops for hhv. tutorer og café- og festudvalgte elever. Workshopsene har haft særligt fokus på at give udvalgte eleverne viden om drikkepres og unges ønsker om en ændret alkoholkultur samt inddrage og støtte eleverne i at tilrettelægge og gennemføre attraktive, inkluderende sociale arrangementer med fokus på fællesskab. På begge workshops faciliterede Alkohol og Samfund og Kræftens Bekæmpelse en brainstorm, hvor eleverne fik mulighed for at idégenerere og udvikle alkoholfri aktiviteter for gymnasiets elever.
- **Midler til implementering af alkoholfri tiltag:** Til at implementere de alkoholfri aktiviteter, som de unge idegenerede på de to workshops med Kræftens Bekæmpelse og Alkohol og Samfund, fik indsatsgymnasierne tilbudt et økonomisk bidrag på 10.000 kr. Gymnasiernes anvendelse af de 10.000 kr. til alkoholfrie tiltag blev løbende godkendt af Region Hovedstaden.
- **Alkoholfri alternativer:** For at gøre alkoholfri alternativer tilgængelige til fester og andre sociale arrangementer, fik gymnasierne mulighed for at modtage en gratis

⁶ <https://alkohologsamfund.dk/det-goer-vi/unge-og-alkohol/gymnasieguide>

palle med flaskevand med eget design på mærkaten. Flaskerne var tiltænkt til gratis udlevering til fester og sociale arrangementer. For at gøre flaskerne attraktive og samtidigt skabe opmærksom på indsatsen, fik gymnasierne mulighed for at udbyde en konkurrence blandt gymnasiets elever om at designe vandflaskens mærkat.

- **Kommunikationsmateriale:** Gymnasierne fik tilbudt plakater fra Alkohol og Samfund med information om unges alkoholvaner. Gymnasierne blev anbefalet at hænge plakaterne op for dermed også at vise gymnasiets elever, at skolen arbejder med at ændre elevernes alkoholkultur.
- **Undervisningsforløb til samfundsfag på C-niveau:** I samarbejde med en samfundsfagslærer har Region Hovedstaden udviklet et undervisningsmateriale til brug for samfundsfag på C-niveau, der sætter fokus på unges alkoholkultur og identitetsdannelse. Det er et kort sociologiforløb på 5-6 modulers længde, som inddrager relevant samfundsfaglig teori fra grundbogen *Luk Samfundet Op*. Forløbet omhandler identitetsdannelse i det senmoderne samfund med fokus på sociale roller og gruppedannelser og lægger op til refleksion over drikkepres, festkultur, forbrug og væner.
- **Understøttelse af forældreinvolvering:** Indsatsgymnasierne fik tilbudt informationsmaterialer til udlevering samt hjælp til facilitering og/eller sparring til at gå i dialog med elevernes forældre om de unges alkoholkultur.

Nedenfor fremgår et overblik over hvilke indsatskomponenter af den samlede indsatspakke, som ungdomsuddannelserne valgte at tage imod og implementere.

Uddannelsesinstitutioner	Indsatskomponenter							
	Udvikling af alkoholpolitik	Café- og festudvalgsworkshop	Tutorworkshop	Midler til alkoholfri aktiviteter	Alkoholfri alternativer	Kommunikationsmateriale	Undervisningsforløb til samfundsfag på C-niveau	Understøttelse af forældreinvolvering
Nørre Gymnasium	×	×	×	×	×	×	×	×
Espergærde Gymnasium	×	×	×	×	×	×	×	×
Helsingør Gymnasium	×		×	×	×	×	×	×
Lyngby EUX og EUD (U-NORD)	×	×	×	×	×	×	×	×
Lyngby Gymnasium og Handelsgymnasium (U-NORD)	×	×	×	×	×	×	×	×
Virum Gymnasium	×	×	×	×	×	×	×	×
Frederiksværk Gymnasium	×	×		×	×	×	×	
Europaskolen	×	×	×	×	×			

Figur 2: Overblik over valgte indsatser på ungdomsuddannelserne. Bemærk at Københavns Kommune har afholdt workshopsene på Nørre Gymnasium og Europaskolen.

Opsummering og anbefalinger

Indsatsen *Sammen om festen - ikke alkoholen* har med inspirerende aktiviteter, rådgivning og sparring samt økonomiske midler til at implementere sociale arrangementer med fokus på fællesskab frem for alkohol bidraget til at understøtte indsatsgymnasiernes arbejde med at ændre unges alkoholkultur. Indsatsen har, ifølge indsatsgymnasierne, bidraget til at skabe en mere inkluderende kultur med mere fokus på fællesskab og mindre fokus på alkohol på ungdomsuddannelserne.

Fra erfaringsopsamlingen af indsatsen står det endvidere klart, at en række faktorer har indflydelse på de unges alkoholkultur på de gymnasiale uddannelser. Informanterne fra de otte indsatsgymnasier fremhæver disse faktorer som yderst vigtige i arbejdet med at reducere unges alkoholforbrug. Det anbefales, at faktorerne indtænkes i fremtidige indsatser med fokus på alkoholkulturen blandt unge. Faktorerne og anbefalinger til, hvordan de kan påvirkes, er opsummeret i nedenstående.

De ældre elevers betydning

De nye 1.g-elever spejler sig i og kopierer de ældre elevers adfærd. De ældre årgange, herunder også tutorerne, har derfor en afgørende betydning for alkoholkulturen på gymnasierne, herunder hvilken alkoholkultur de nye elever adopterer og senere selv giver videre til de nye elevårgange. Det er derfor vigtigt at inddrage de ældre elever i arbejdet med at skabe større fokus på fællesskab frem for alkohol på de gymnasiale uddannelser i Region Hovedstaden.

Gymnasieledelsen og lærernes betydning

Det er vigtigt, at både gymnasieledelsen og lærerne er enige om håndhævelsen af skolens alkoholpolitik. Hvis ikke hele skolen går i takt, er det vanskeligt at lykkes med at ændre de unges alkoholkultur. Dertil påvirker lærernes engagement i gymnasiernes sociale aktiviteter i høj grad også de unges engagement, motivation og involvering i aktiviteterne. På mange gymnasier står gymnasieledelsen og lærerne for at drive diverse introudvalg og café- og festudvalg. Gymnasieledelsen og lærerne spiller derigennem også en vigtig rolle i at ændre gymnasiernes eksisterende og fremtidige festkultur, herunder gymnasiernes traditionsbundne sociale arrangementer.

Forældrenes betydning

Unge spejler sig i deres forældres adfærd og drikker mindre, hvis de har lavet tydelige aftaler om alkohol med deres forældre. Gymnasierne oplever, at forældre ubevidst kan bidrage til at fastholde en fortælling om en festkultur, hvor alkohol spiller en central rolle, på gymnasierne, når de gengiver historier om deres egen gymnasietid for deres børn. Derudover har gymnasierne brug for, at forældre i højere grad tager ansvar for før-festerne, hvor de oplever, at mange unge bliver meget berusede før gymnasiefesterne. Derfor spiller forældre også en stor rolle i at ændre de unges alkoholkultur på de gymnasiale uddannelser.

Elevinddragelse

Elevinddragelse er med til at sikre ejerskab, motivation og engagement blandt de unge. De unge ønsker at blive involveret fra start til slut i arbejdet med initiativer og tiltag, der påvirker deres skolegang. Det er vigtigt, at de unge har oplevelsen af at blive hørt og inddraget, og at de voksne ikke træffer beslutninger om dem hen over deres hoveder. Samtidig udtrykker både elever og lærere, at de unge også har brug for, at lærerne rammesætter de innovative processer, hvor eleverne inddrages i at udvikle nye ideer til alkoholfrie aktiviteter, samt for at lærerne følger op på implementeringen af de nye ideer og tiltag på gymnasierne.

Fælles indsats

Det er vigtigt, at informationen om en given indsats på et gymnasium bliver formidlet bredt ud til alle gymnasiets elever. Dette for at opnå en fælles forståelse og opbakning fra alle elever vedrørende nye tiltag og regler, som gymnasiet implementerer i løbet af indsatsperioden. Derved bliver indsatsen et fælles projekt for alle gymnasiets elever.

Fokus på fællesskab – ikke på alkohol

For at skabe et større fokus på fællesskab frem for alkohol blandt de unge bør fremtidige indsatser på området fokusere på at udvikle nye sociale arrangementer og traditioner uden alkohol i samarbejde med eleverne. Ifølge de unge virker det ikke at fjerne alkohol fra eksisterende arrangementer og aktiviteter på gymnasierne. Dertil skal information om alkohols skadelige effekt ikke fylde i oplæg eller workshops, da det er med til at fastholde fokus og interesse for det, de unge ikke må, hvilket kan have den modsatrettede effekt på deres alkoholadfærd.

Eksterne kræfter

Det har betydning, at implementeringsindsatsen drives og faciliteres af eksterne samarbejdspartnere med autoritet og en særlig faglighed på området. Når eksterne parter bliver involveret, styrker det elevernes engagement, fokus og følelse af forpligtelse. Dertil betyder det også meget for indsatsgymnasierne, at der følger økonomiske midler med en indsats, så skoleledelsen har mulighed for at realisere nye alkoholfrie tiltag.

FAKTORER med betydning for unges alkoholkultur	ANBEFALINGER til fremtidige indsatser
Ældre elever	Nye elever spejler sig i eleverne fra de ældre årgange. Tutorer introducerer nye elever for skolens kultur. Det anbefales, at inddrage de ældre elever og tutorer i arbejdet med at skabe større fokus på fællesskab frem for alkohol på de gymnasiale uddannelser.
Gymnasieleledelsen og lærer	Det anbefales, at alle håndhæver skolens alkoholpolitik og, at lærerne udviser engagement, sætter rammer og skaber rum til at udvikle tiltag sammen med eleverne, der kan understøtte en ny alkoholkultur.
Forældre	Unge spejler sig i deres forældres adfærd. Forældre kan ubevidst bidrage til at fastholde en fortælling om en festkultur, hvor alkohol spiller en central rolle på gymnasierne. Det anbefales, at gå i dialog med forældre om den rolle de spiller i forbindelse med deres børns alkoholkultur.
Elevinddragelse	Elevinddragelse er med til at sikre ejerskab, motivation og engagement blandt de unge. Det anbefales, at de unge inddrages, hvor det er muligt, og på en måde hvor lærerne rammesætter de innovative processer.
Fælles indsats	Det anbefales, at informationen om en given indsats på et gymnasium bliver formidlet bredt ud til alle gymnasiets elever med henblik på, at opnå en fælles forståelse og opbakning fra alle elever vedrørende nye tiltag og regler som gymnasiet implementerer i løbet af indsatsperioden.
Fokus på fællesskab – ikke på alkohol	For at skabe et større fokus på fællesskab frem for alkohol blandt de unge, anbefales det, at fremtidige indsatser på området fokuserer på, at udvikle nye sociale arrangementer og traditioner uden alkohol i samarbejde med eleverne. Ifølge de unge virker det ikke, at fjerne alkohol fra eksisterende arrangementer og aktiviteter på gymnasierne.
Eksterne kræfter	Det har betydning, at implementeringsindsatsen drives og faciliteres af eksterne samarbejdspartnere med autoritet og en særlig faglighed på området. Når eksterne parter bliver involveret styrker det elevernes engagement, fokus og følelse af forpligtigelse.

Figur 3: Overblik over faktorer med betydning for unges alkoholkultur og anbefalinger til fremtidige indsatser.

2. Metode

Fokusgruppeinterviews

Evaluerings af indsatsen er baseret på 20 semistrukturerede interviews med gymnasieledelsen, lærere og udvalgte elever fra gymnasiernes tutorudvalg samt café- og festudvalg.

Udvalgte eleverne blev for så vidt muligt interviewet med andre elever fra de samme udvalg. Enkelte steder, hvor eleverne f.eks. var medlem af flere relevante udvalg, blev alle elever interviewet sammen. Gymnasieledelsen og lærere blev interviewet sammen på alle gymnasier.

Emnerne var centreret omkring implementering og tilfredshed med indsatsens komponenter, men varierede en smule for de forskellige grupper af informanter alt efter, hvilke tiltag gymnasierna havde implementeret, og deres oplevelser i forbindelse med implementeringen af indsatsen.

Alle fokusgruppeinterviews blev gennemført fysisk på gymnasierna i april 2023 og havde en varighed mellem 1-1,5 time.

Interviews med tutorer og café- og festudvalgte elever

I alt 38 fest- og caféudvalgsmedlemmer fra otte gymnasier og 13 introguider/tutorer fra fire gymnasier blev interviewet. Eleverne blev rekrutteret af den lokale projektkoordinator på gymnasiet. Interviewene omhandlede: 1) fest- og caféudvalgets og introguider/tutorernes arbejde, 2) fest- og caféudvalgsuddannelsen og tutoruddannelsen, 3) gymnasiets alkoholpolitik 4) oplevelse/tilfredshed med indsatsens øvrige komponenter og 5) alkoholkulturen på gymnasiet.

Interviews med rektorer/vicerektorer og lærere

I alt blev 19 rektorer/vicerektorer og lærere interviewet på de otte deltagende gymnasier. Ved tre ud af otte interviews deltog en kommunal sundhedskonsulent. Interviewene omhandlede 1) Motivationen for at deltage og rekruttering, 2) Oplevelse/tilfredshed med indsatsens komponenter, 3) Effekt af indsatspakken, 4) Samarbejdet og implementeringen og 5) Fremtidigt arbejde med skolens fest- og alkoholkultur.

3. Erfaringsopsamling

Implementering af komponenter i indsatspakken

Erfaringer med udvikling af gymnasiets alkoholpolitik

Gymnasierne var generelt langt i arbejdet med alkoholkulturen, da de takkede ja til at deltage i *Sammen om festen – ikke om alkoholen*. Flere af indsatsgymnasierne er med i et fælles alkoholkodeks eller Københavns Kommunes partnerskab og havde derfor en alkoholpolitik formuleret forud for deltagelsen i indsatsen. Alle gymnasierne levede op til minimumskraverne for alkoholpolitikken i indsatspakken, da de gik ind i indsatsen.

Flere gymnasier gav udtryk for, at indsatsen var et supplement til det allerede igangværende arbejde med gymnasiets alkoholkultur. Mange havde en forventning om, at deltagelse i indsatsen ville styrke gymnasiets positive udvikling på området eller bidrage til at fortsætte gymnasiets igangværende arbejde med de unges alkoholkultur.

For de gymnasier, som ikke havde en nedskrevet alkoholpolitik i forvejen, medførte deltagelsen i indsatsen, at de fik nedskrevet en alkoholpolitik som rammen for arbejdet med skolens alkoholkultur. Gymnasieledelserne og lærerne gav udtryk for, at udarbejdelsen af skolens alkoholpolitik var en god måde at få inkluderet eleverne på fra start af i arbejdet med indsatsen. Eleverne var i den sammenhæng ligeledes glade for at have medindflydelse.

Arbejdet med at formulere gymnasiernes alkoholpolitik og udvælgelsen af indsatser var således en positiv oplevelse for gymnasieledelsen, lærere og elever.

Kendskab til og accept af alkoholpolitikken

Indsatsgymnasierne formidlede alkoholpolitikken til eleverne på morgensamlinger og til intro-møder for forældre og nye elever. Der var generelt stor variation i elevernes kendskab til gymnasiets alkoholpolitik, både mellem gymnasierne i Region Hovedstaden og inden for gymnasierne. Eleverne var imidlertid bekendt med skolens generelle budskab og regler om alkohol.

Gymnasieledelsen oplevede ikke, at eleverne udviste modstand mod gymnasiernes alkoholpolitik på nær et gymnasium, hvor eleverne gav udtryk for, at alkoholpolitikken var meget begrænsende. Eleverne syntes generelt, at det er positivt, at deres skole har en alkoholpolitik, fordi det sender et signal om, at alkohol er usundt, og der skal være plads til alle. Nogle elever fortalte også, at alkoholpolitikken skaber en øget opmærksomhed på deres forbrug af alkohol. Vigtigst af alt er alkoholpolitikken med til at skabe trygge rammer på gymnasiet, hvor man ikke behøver at drikke, men sagtens kan have det sjovt sammen uden alkohol.

"En alkoholpolitik skaber opmærksomhed omkring det. Jeg tror personligt ikke, at jeg havde overvejet konsekvenserne ved alkohol så meget, hvis ikke skolen havde gjort opmærksom på, hvad det gør ved mig, og hvorfor er det overhovedet, man gør det. Jeg synes, at det har hjulpet mig til at forstå, hvad man kan gøre bedre, når man går til fest eller drikker en øl med drengene. [...] Man kan jo sagtens have det sjovt uden, så man ser det i et andet lys, hvordan man skal tolke alt det der med alkohol". (Elev)

Dog har nogle elever samtidig en oplevelse af, at indførelsen af en alkoholpolitik har begrænset dem sammenlignet med de tidligere årgange. Eleverne fortæller bl.a. om arrangementer og traditioner, som de har glædet sig til at opleve, når de kom i gymnasiet, og som, de føler, er blevet taget fra dem. Det skaber frustration blandt eleverne, når reglerne bliver strammet, uden at de får noget til gengæld. Eleverne er ikke direkte modstandere af eller uenige i restriktionerne, men føler sig snydt over, at de tidligere årgange har haft andre regler vedr. alkohol.

"Det, der står i alkoholpolitikken, er okay. Når man implementerer noget nyt, vil der altid være nogle reaktioner på det i starten, når man har prøvet nogle gymnasiefester, hvor der ikke har været de samme regler. [...] Man kan godt nu føle sig lidt begrænset, men på den anden side kan man godt se, det er det bedste, men samtidig er man også imod det, fordi man vil have friheden til at gøre, hvad man vil. [...] Og så er man ked af at gå glip af alle de fede traditioner og sjove historier, som man har hørt fra de tidligere årgange. Man kan godt føle sig lidt snydt på det punkt". (Elev)

Erfaring med uddannelse af elevudvalg og workshop

Alle gymnasieledelser og lærere fremhævede, at tilbuddet om uddannelse af udvalgselever og workshops faciliteret af Alkohol og Samfund og Kræftens Bekæmpelse udgjorde en

betydelig motivationsfaktor for deres deltagelse i indsatsen. Tilbuddet var særligt attraktivt, da det tilførte ressourcer og kompetencer, som gymnasierne ikke selv havde i forvejen. Uddannelse og workshops bidrog med inspiration fra eksperter udefra, som har en faglighed og autoritet på området, som lærerne ikke selv besidder, og som i høj grad engagerer eleverne.

Gymnasieledelser og lærere oplevede, at de innovative processer på workshopperne, hvor eleverne blev inddraget, gav eleverne en følelse af indflydelse og ejerskab. Eleverne fremhævede også selv, at det var motiverende og sjovt at deltage på workshopsene, og at det var spændende, fordi det gav anledning til aktiv deltagelse og medbestemmelse.

Café- og festudvalgshoppes

Der var stor enighed blandt alle informanter, både gymnasieledelserne, lærere og elever, om, at café- og festudvalgs-workshoppen med Kræftens Bekæmpelse var særligt givende. Eleverne fik mange konkrete ideer til, hvordan de fremadrettet kan arrangere fester og caféer med plads til alle. Flere gav udtryk for, at de har brugt det, de lærte på workshoppen, i deres planlægning af fester og cafeer og andre sociale arrangementer på gymnasiet efterfølgende.

"Vi har helt sikkert tænkt over det her med, at det er vigtigere at gøre plads til fællesskabet end at drikke sig i hegnet ift. planlægningen af vores fester og caféer". (Elev)

Tutorworkshoppen

På tutorworkshoppen med Alkohol og Samfund havde eleverne været særligt glade for at lære, hvordan de kunne sikre, at alle nye elever inkluderes i fællesskabet under introforløbet. Eleverne lagde også vægt på, at det var givende, at de på workshoppen fik mulighed for at tale om, hvordan de sammen kan tage ansvar for dem, der ikke drikker alkohol i introforløbet, og fik fokus på, at det hele ikke går op i druklege, når eleverne samles uden for gymnasiet. Dog savnede flere elever, at der til workshoppen havde været mere fokus på, at tutorerne kunne lære hinanden bedre at kende samt praktisk øvelse i planlægning og afprøvning af lege til brug i deres introforløb.

"Det var en rigtig god ide at sætte ind allerede fra de nye elever startede. Det var super godt, at alle os tutorer mødtes før og fik det her oplæg, fordi det er i starten, at man skal prøve at danne og indgå i et fællesskab. Det er vigtigt, at der er nogle aktiviteter, som skolen står for på skolen i skoletiden, sådan så folk ved, at de ikke kan drikke. [...] Det var supervigtigt at sørge for, at tutorerne kunne fortælle de nye elever, at det ikke behøver at være sådan, at man drikker. Vi fokuserede meget på at lave noget, som ikke handlede om alkohol også efter skole". (Elev)

Eksterne kræfter

Alle informanter fortalte, at samarbejdet med Kræftens Bekæmpelse, Alkohol og Samfund og Region Hovedstaden havde stor betydning for indsatsen og dens udbytte. Det blev fremhævet, at det havde afgørende betydning, at indsatsen blev drevet og indsatsens komponenter blev faciliteret af samarbejdspartnere udefra med autoritet og en særlig faglighed på området.

"Det er enormt vigtigt for os og for eleverne, at der kommer nogle eksterne fagpersoner, så vi får faglig sparring og viden, fordi det er det, vi ikke selv kan. Det er den hjælp, vi har brug for som lærer, skoleledelse og elever, at møde nogen, der kan komme med en masse inspiration. Det ville aldrig blive det samme, hvis vi stod og sagde det samme nede i klassen. Det er en form for legitimering" (Lærer)

Når eksterne parter bliver involveret, styrker det elevernes engagement, fokus og følelse af forpligtelse. Gymnasieledelserne og lærerne fortalte, at de så eleverne steppe op og tage mere ansvar.

"Det betyder virkelig meget, at der kommer nogen udefra, fordi man kan godt blive lidt mor-agtig, men når der kommer en faglig instans udefra, som er eksperter og kan bringe andre perspektiver med ind, så gør det virkelig noget og udvider horisonten. Det har skabt et positivt fokus både blandt ledelsen, lærerne og eleverne". (Gymnasieledelsen)

Eleverne var lige så begejstrede for, at der kom nogle udefra og faciliterede workshopsene, som de kunne mærke var passionerede. Det ville ikke være det samme, hvis det var deres lærere, fortalte de.

"Det er fedt, at der er nogen udefra, der kører projektet. Man kan mærke, at Kræftens Bekæmpelse ikke bare var der, fordi det er deres job. De var passionerede omkring det, så det var fedt at høre på dem. Det ville ikke være det samme, hvis det var vores lærere. Det var fedt, de kom". (Elev)

Erfaring med midler til alkoholfri tiltag

Midler til alkoholfri aktiviteter

10.000 kr. til at implementere attraktive, inkluderende sociale arrangementer med fokus på fællesskab fremfor alkohol.

Gymnasieledelserne på indsatsgymnasierne udtrykte stor begejstring for de midler, som fulgte med til at implementere alkoholfrie tiltag. Med i forvejen pressede budgetter og begrænsede ressourcer betød det, at gymnasierne havde mulighed for at implementere elevernes idéer og indføre nye tiltag på skolerne. Det betød også meget for eleverne, der tidligere har oplevet, at skolernes begrænsede midler har bremset realiseringen af deres idéer til caféer, fester og andre arrangementer på gymnasiet.

"Det fede ved det var resultatet af det for festudvalget. At der skete noget, og at det ikke var en overfladisk snak. At vi brainstormede over noget, der skulle ske, og at det så skete til en fest efter faktisk" (Elev)

På seks ud af otte indsatsgymnasier blev elevernes ideer fra workshopsene realiseret med de midler, som Region Hovedstaden stillede til rådighed i forbindelse med indsatsen. På nogle gymnasier har det været svært at omsætte midlerne til konkrete aktiviteter, fordi der ikke var planlagt en efterfølgende opsamling på workshoppen samtidigt med, at der manglede en procedure og/eller tovholder til at følge op på anvendelsen af midlerne.

Erfaring med alkoholfrie alternativer

Alle indsatsgymnasier implementerede vandflaskekonkurrencen. Lærerne fortalte, at indsatsen var en sjov måde at involvere eleverne på i arbejdet med indsatsen. Flere af eleverne fortalte imidlertid, at de ikke var bekendt med konkurrencen, hvilket kan forklare, at de fleste gymnasier kun modtog få bud fra eleverne på mærkater til vandflaskerne. Til gengæld havde alle eleverne set vandflaskerne til festerne eller ved andre arrangementer og syntes, at de var sjove og flotte. Vandflaskerne var både blevet brugt ved fester og som reklame for indsatsen til dimission, åbent hus og andre større gymnasiearrangementer, hvor de tiltrak den ønskede opmærksomhed.

Erfaringer med kommunikationsmaterialet

Kommunikationsmateriale

Plakater fra Alkohol og Samfund om unges alkoholvaner, for at informere elever og vise, at gymnasiet arbejder aktivt med at ændre elevernes alkoholkultur.

Gymnasierne havde mulighed for at modtage plakater fra Alkohol og Samfund om unges alkoholvaner, som de kunne hænge op på skolen for at vise, at de aktivt arbejder med at ændre gymnasiets alkoholkultur. Det varierede meget, hvorvidt indsatsgymnasierne havde gjort brug af plakaterne. Ligeså var det varierende, i hvilken grad plakaterne var blevet bemærket eller havde gjort indtryk på eleverne.

"Det gør indtryk, og det er overraskende noget af det, der står på plakaterne. Så man tænker lidt over det, men med tiden bliver det på en måde også bare en del af inventaret og indretningen, og så ser man det ikke så meget mere. Jeg tror man skal forny dem oftere, hvis man skal fastholde interessen".
(Elev)

Erfaringer med undervisningsforløbet til samfundsfag på C-niveau

Undervisning til samfundsfag på C-niveau

Undervisningsmateriale til samfundsfag på C-niveau, der sætter fokus på unges alkoholkultur og identitetsdannelse.

Syv ud af otte indsatsgymnasier modtog undervisningsforløbet. To ud af syv gymnasier brugte en anden bog, end forløbet tog udgangspunkt i, og havde derfor behov for at tilpasse forløbet til deres egen undervisning. Gymnasieledelsen var bekendt med, at undervisningsforløbet var sendt videre til samfundsfagslærerne, men kunne ikke berette yderligere om, hvordan undervisningsmaterialet var blevet anvendt i samfundsfagsundervisningen. Eleverne kunne ikke huske, om de havde modtaget undervisningsforløbet.

Erfaringer med understøttende materialer til forældreinddragelse

**Understøttelse af
forældreinvolvering**

**Hjælp til facilitering eller rådgivning og sparring
samt materialer til at gå i dialog med elevernes
forældre om de unges alkoholkultur.**

Syv ud af otte indsatsgymnasier modtog foldere fra Alkohol og Samfund, som de brugte i forbindelse med forældremøder, intromøder og åbent-hus-arrangementer. Indsatsgymnasierne udtrykte tilfredshed med tilbuddet, men var ikke nærmere bekendt med, hvordan det blev modtaget af forældrene. Ingen af indsatsgymnasierne tog imod tilbuddet om at modtage rådgivning og sparring om forældreinddragelse. Alle gymnasier gav udtryk for, at forældrene er en vigtig målgruppe, fordi eleverne ofte drikker meget til forfesterne inden festerne på gymnasiet og påpeger derfor, at forældrene spiller en central rolle ift. at ændre unges alkoholkultur. Derfor gør gymnasielederne på indsatsgymnasierne også meget ud af at kommunikere direkte til forældrene og understreger, at en folder ikke kan løfte opgaven alene.

"Forældrene spiller en stor rolle, og forældrene har et stort ansvar, så vi har brug for at fortælle dem, at de skal være med til at fortælle de unge, at de skal dæmpe det der alkohol. Der er mange forældre, der forlader hjemmet, når de holder opvarmning, og så kan de bare køre los, men det kan de altså ikke styre, når de er 15-16 år. [...] Den målrettede kommunikation oplever jeg som vigtig, og på den måde tager vi det også på os, at det er vores skole, der er afsender og ikke bare en folder, man sender med som et bilag" (Gymnasieledeelse)

Kendskab til indsatsen

Information om indsatsen blev primært formidlet til eleverne i de relevante udvalg: introudvalget, café- og festudvalget og elevrådet, og ikke bredt ud til alle eleverne på gymnasiet. Alle informanter gav derfor også udtryk for, at udvalgs eleverne havde et større kendskab til indsatsen end de andre elever på gymnasiet. Eleverne havde ikke en oplevelse af, at alle elever på gymnasiet var bekendt med indsatsen og ønskede, at man i højere grad inddrog de andre elever og gjorde dem mere opmærksomme på indsatsen. Derfor var det til tider også svært for udvalgs eleverne at skabe fælles fodslag og opbakning blandt de andre elever på gymnasiet vedrørende alkoholpolitikken og de nye aktiviteter, som blev implementeret i indsatsperioden.

"Begrænset kendskab til projektet har resulteret i, at man ikke har kunnet mærke en effekt. Det har været max 20 elever på skolen, der har kendt til projektet. Man skulle helt klart eksponere flere for det. Hvis der kun er få, der ved det, så kan man ikke ændre på noget. Det skal skubbes ud på alle fra

starten af året, uden at det bliver tvang, fordi ellers så gider man ikke noget som ung. Det skal være gulerod i stedet for pisk". (Elev).

Eleverne mente, at det ville skabe større forståelse for og opbakning fra de andre elever på gymnasiet til de tiltag og regler, gymnasiet implementerer, hvis alle elever informeres bedre.

Fokus på fællesskaber frem for alkohol og forbud

Eleverne gav tydeligt udtryk for, at strenge regler og forbud ikke er vejen frem, hvis man vil ændre på unges alkoholkultur. Eleverne var trætte af løftede pegefingre og lektioner om de dårlige effekter ved indtag af alkohol. De understregede, at de er bevidste om, at et højt indtag af alkohol er usundt, og at det ikke virker at præsentere dem for flere "skræmme-kampagner".

"Jeg kan godt forstå, at man fortæller om, hvor skadeligt alkohol er og risikoen ved det, men vi ved jo godt alle sammen, at det ikke er sundt. Vi skal hellere have mere fokus på de fede alternativer og fællesskabet, end at alkohol bare er slemt. Alkohol er jo fedt i forvejen, så man skal virkelig have noget, der er federe for at fjerne alkoholen". (Elev)

Eleverne pointerede desuden, at det ikke er meningsfuldt at tale om det, de ikke må, og det, de ikke længere skal have fokus på. Det er med til at fastholde interessen og fokus frem for det modsatte. Eleverne fortalte, at hvis man skal lykkes med at ændre alkoholkulturen, skal der udvikles nye alkoholfrie sociale arrangementer og traditioner på gymnasiet. Eleverne ønskede ikke, at de eksisterende fester og sociale aktiviteter blev gjort alkoholfrie.

"Det her med at gøre alkohol til fjenden, det gør, at vi føler, at man skal drikke mere på en måde. Der kommer for meget fokus på alkohol. Der kommer mere fokus på alkohol ved at sige, at I ikke må drikke frem for at lave en masse ting, der også er fede. Det skal være en mere positiv energi". (Elev)

I den forbindelse gav eleverne også udtryk for, at de har brug for at blive hjulpet på vej i processen til at tænke kreativt og nyt i deres planlægning af fester og caféer og andre fællesskabsfremmende aktiviteter på gymnasiet.

"I stedet for at tale så meget om, hvad der sker, når man drikker, skal man bruge tid på innovation, så man har hjælpen til at sætte sine egne tanker i gang. Vi har brug for fokuseret at tale om, hvad vi kan gøre for, at vi ikke drikker alkohol. Vi skal lære, hvordan vi bliver mere kreative i vores planlægning. Fjern fokus fra alkohol, når man er ude at snakke om det. Snak til flere og hjælp til innovation. Det kan godt være svært, når man synes det er fedt med alkohol til en fest som 17-19-årig. Men vis, at det ikke behøver at være der i

stedet for at sige, at det ikke må være der. Man skal opfordre til andre måder at gøre det på uden at fjerne muligheden. Det er federe at fravælge frem for at få at vide, at man ikke må eller kan. Hvis man fjerner muligheden, vil folk gøre det mere, men hvis man må, er det ikke fedt og spændende længere". (Elev)

Eleverne gav også udtryk for, at de har brug for inspiration og eksempler på alkoholfrie arrangementer og aktiviteter fra andre gymnasier, som de kan arbejde videre med og implementere på deres eget gymnasium.

"I stedet for at bede en række skeptiske elever om at finde på løsninger selv, så giver vi dem en række ideer eller eksempler på, hvordan det er gjort andre steder, så man kan begynde at tænke over, at det også lyder fedt. Så vi nogle fede alternativer". (Elev)

National lovgivning

Selvom eleverne ikke selv var fortalere for et forbud mod alkohol på gymnasierne, var der en overvægt af gymnasieledelser og lærere på indsatsgymnasierne, som efterlyste mere lovgivning på området. Ledelsen savnede nogle klare rammer at navigere i og til at træffe beslutninger på baggrund af lokalt. Både ledelsen og lærerne påpegede, at en national lovgivning vil give gymnasierne den nødvendige rygdækning til at stramme alkoholpolitikken.

Elevinddragelse og innovative processer

Alle gymnasieledelser og lærere påpegede, at elevinddragelse er med til at sikre ejerskab og engagement blandt eleverne, hvorfor elevinddragelse også har stor betydning for indsatsens implementeringssucces. Eleverne gav tilsvarende udtryk for, at de føler sig mere engagerede, når de bliver inddraget. Det er for de unge også vigtigt, at de ikke har en oplevelse af, at det er de voksne, der træffer beslutningerne hen over deres hoveder.

"Ift. den måde, som det er blevet gjort på, så tænker jeg, at det er en god måde. Unge har lidt en tendens til, hvis voksne kommer og siger, at de skal lade være med at gøre et eller andet, så har det den modsatte effekt. Men den her måde, hvor man først er gået til eleverne, hvor de har haft indflydelse på, hvordan nogle af de her ting skal implementeres, og hvordan man kan skrue ned for alkoholforbruget, eller at man ikke er så fokuseret på, at det er nødvendigt at drikke, det virker bedre end hvis voksne sætter sig sammen og beslutter nogle tiltag, som skal implementeres på skolen". (Elev)

På nogle gymnasier gav gymnasieledelsen og lærerne imidlertid udtryk for, at eleverne var udfordret ift. den innovative og kreative proces i udviklingen af nye sociale arrangementer og aktiviteter. De havde brug for meget tydelige rammer og styring for at lykkes med at

idegenerere og implementere nye tiltag og traditioner på gymnasierne som led i at ændre alkoholkulturen.

"Elevinddragelse er med til at sikre ejerskab og engagement blandt eleverne, men det er meget vigtigt at forstå, at eleverne ikke kan tage den fulde styring alene. Rammerne bliver sat af os, fordi som gruppe er eleverne ikke særligt selvstartende. Når eleverne inviteres med ind, er det en styret proces, og vi nudger dem meget. Det er vi nødt til, men samtidig får elever en oplevelse af, at de går vejene selv. Hvis opgaven er for åben, så sker der ikke noget".
(Lærer)

Andre gymnasier oplevede modsat, at eleverne var meget selvkørende i at drive indsatsen. Fælles for denne gruppe af elever var, at der i forvejen var en meget aktiv "udvalgs-kultur" på gymnasierne, som skabte et solidt fundament og fremmende miljø for arbejdet med skolens alkoholkultur og indsatsen i det hele taget. Det var tydeligt, at elevengagementet på gymnasierne var meget personafhængigt og varierede meget fra årgang til årgang.

Gymnasieledelsens betydning for skolens alkoholkultur

Det var ikke alle gymnasier, der håndhævede deres alkoholpolitik. Dette gjaldt f.eks. for reglen om udskænkning af stærk alkohol, der på nogle gymnasier bliver serveret til gallafester eller studentermiddage. Ligeledes fik eleverne på nogle af gymnasierne lov til at nyde alkohol i begrænset omfang på deres studieture, f.eks. i tilfælde, hvor det ansås som en kulturel oplevelse eller ved en afsluttende middag. Ovenstående afspejler blandt andet, at der blandt lærerne på gymnasierne var delte holdninger til elevernes alkoholindtag, hvorfor reglerne netop blev håndhævet forskelligt over for eleverne. Flere af lærerne understregede derfor også nødvendigheden i, at gymnasieledelsen træder tydeligt i karakter, så alle lærere håndhæver det samme regelsæt. De pointerede, at hvis ikke hele skolen går i takt, er det umuligt at lykkes med at ændre de unges alkoholkultur på gymnasiet.

Eleverne gav udtryk for, at lærernes engagement og involvering betyder meget for dem i forbindelse med at implementere nye alkoholfrie tiltag og ændre alkoholkulturen på gymnasiet. Lærernes involvering skaber struktur, og deres engagement virker motiverende og inspirerende på eleverne. Lærerne og ledelsen spiller desuden en organisatorisk central rolle i forbindelse med at forme traditionerne og alkoholkulturen på gymnasiet. F.eks. står de for at organisere og sætte rammerne for skolernes café- og festudvalg samt introudvalg. Det er derfor afgørende at inddrage og engagere lærere og gymnasieledelser i arbejdet med at ændre unges alkoholkultur.

De ældre elevers betydning for alkoholkulturen

Introforløbet på gymnasierne er de nye elevers første møde med skolens alkoholkultur, og tutorerne er dermed vigtige rollemodeller. Både gymnasieledelse, lærere og elever var enige om, at det er vigtigt at sætte ind allerede i elevernes introforløb for at ændre alkoholkulturen på gymnasierne.

"Vi er som tutorer de nye elevers første møde med skolen, og vi er lidt nogle forbilleder for dem. Vi introducerer dem til hele skolens kultur, så vi kan være med til at overbevise dem om, at det hele ikke handler om alkohol". (Elev)

De nye elever spejler sig i de ældre elever, hvorfor de ældre årgange har en afgørende betydning for alkoholkulturen på gymnasiet. Gymnasierne anser det som væsentligt at sætte ind over for de ældre elever i arbejdet med at ændre alkoholkulturen, hvis de skal lykkes med en kulturændring. Udfordringen ved at ændre alkoholkulturen blandt de ældre elever er, at de er bekendt med den nuværende kultur og ikke nødvendigvis responderer positivt på regler og tiltag, der fratager dem muligheden for at feste, som de plejer.

"Når de unge går ind på en ungdomsuddannelse, ved de ikke, hvad de skal lede efter. For de helt unge er der dermed ikke noget, der spirer nedefra. De bruger meget tid på at kigge på 3. g eleverne eller studieårseleverne og ser på, hvad er det, der spirer fra dem, og så er det det, de kommer med. Vi har derfor brug for at være ret nudgende over for de ældre elever, fordi det er vores nøgle til at låse op for det her. Men de er kommet ind på et tidspunkt, hvor de har set rigtig meget alkohol, så derfor snakker vi om kulturændringer og det lange seje træk". (Gymnasieledelse)

Flere gymnasier peger på, at en ændring af alkoholkulturen er et langt sejt træk, men pointerer, at den modstand, de kan opleve mod f.eks. ændringer i alkoholpolitikken, restriktioner og implementering af nye tiltag, forsvinder i takt med, at nye årgange ikke har oplevet andet.

Forældrenes rolle og betydning for unges alkoholkultur

Alle indsatsgymnasierne afholder forældrearrangementer, intromøder mm., hvor gymnasieledelsen holder oplæg om skolens alkoholpolitik for forældrene. Her informeres forældrene om, at skolestarten er alkoholfri. Mange oplever, at forældrene er glade for, at gymnasiet tager ansvar, og forældrene er i høj grad oftest enige med gymnasiernes linje/regler på området. Dog oplever flere af gymnasierne, at forældrene kan være utilfredse med, at deres børn ikke får lov til at opleve samme "sjove og festlige" alkoholkultur/gymnasietilværelse, som de selv oplevede. Forældrene udviser ikke direkte modstand, men nærmere en ubevidst modstand fortæller gymnasierne. Når de fortæller deres børn historier om deres egen festlige gymnasietid, er de med til at reproducere en bestemt festkultur, hvor alkohol

spiller en central rolle. Dermed kommer de til at optræde som indirekte modstandere til gymnasiet, der forsøger at ændre på disse fortællinger som led i at ændre alkoholkulturen.

"Forældrene ville ikke nødvendigvis selv se det som modstand, men i deres ageren kommer de til at optræde som vores modstandere, når de fortæller historier om deres egen tid, deler deres fortælling og verdensforståelse med de unge." (Gymnasieledelse)

Gymnasierne savner, at forældrene løfter et større ansvar og agerer rollemodeller. Unge spejler sig i deres forældre, og det kan være svært at aflive/ændre en kultur, hvis den virkelighed, man præsenteres for, er en anden, og der florerer særlige fortællinger om gymnasiernes festkultur. Derudover har gymnasierne brug for, at forældre i højere grad tager ansvar for før-festerne, hvor de oplever, at mange unge bliver meget berusede før gymnasiefesterne.

Hvordan har indsatsen virket?

Ifølge gymnasierne bestod *Sammen om festen – ikke om alkoholen* af en række tilbud, som gav dem nyttige værktøjer og nødvendige ressourcer til at understøtte deres arbejde med at ændre gymnasiernes alkoholkultur. Det var inspirerende med nye kræfter og tiltag udefra, som pustede frisk liv i det igangværende arbejde med alkoholkulturen på gymnasiernes. Særligt tiltag, der faciliterede kreativ ideudvikling og skubbede til de vanlige tanker om, hvordan arrangementer og aktiviteter skulle planlægges, var alle informanter meget begejstrede for.

"Det giver medvind på cykelstien og mere vand i møllen og redskaber, som gør, at vi bedre kan overskue – i en travl skole-hverdag, hvor alle har travlt – at lave den slags. Det er en god ting, at nogen har tænkt noget og et stort signal, at organisationer går sammen på den måde, så mener man det. Det giver helt sikkert noget. [...] Man opbygger noget kapacitet ved at deltage i sådan et projekt". (Gymnasieledelse)

Indsatsen skabte større opmærksomhed på og plads til de grupper af elever, som ikke drikker, og bidrog til en større bevidsthed hos eleverne om, hvor meget alkohol fylder til gymnasiernes fester og sociale arrangementer. Ledelser, lærere og elever er i langt højere grad end tidligere begyndt at stille spørgsmålstejn ved den traditionelle alkoholkultur, og hvem den henholdsvis inkluderer og ekskluderer.

"Efter at have været med i projektet har eleverne fået en erkendelse af, at deres caféer ikke behøver være med alkohol – de havde det lige så sjovt uden. Det har eleverne selv italesat" (Lærer)

Ledelser, lærere og elever var enige om, at alkohol fortsat er en stor del af gymnasiernes festkultur. Informanterne gav ligeledes udtryk for, at indsatsen ikke har haft en reducerende effekt på alkoholindtaget blandt eleverne på gymnasiernes, men tilkendegiver, at der er kommet mere fokus på, at der skal være plads til alle elever, herunder også de elever,

der ikke har lyst til at drikke alkohol. Indsatsen har dermed bidraget til at øge bevidstheden om gymnasiernes alkoholkultur og været med til at fremme en mere inkluderende festkultur/alkoholkultur på indsatsgymnasierne.

Indsatsgymnasierne anerkender, at en kulturændring er et langt sejt træk, men oplever det som om, at der er en kulturændring undervejs. De ser udviklingen som et skridt på vejen i den rigtige retning, hvor alkohol kommer til at fylde mindre og mindre i det sociale liv på gymnasierne.

"Det er en grundlæggende skolekultur, som man skal arbejde med over lang tid. Det er svært at ændre på med små initiativer. Grundlæggende handler det om, hvordan man engagerer unge mennesker i noget andet og så tilbyder mange fællesskaber, som handler om noget helt andet og som bliver lige så attraktive. Man skal bare stille og roligt fjerne alkohol et skridt ad gangen, men det tager selvfølgelig tid. Bare det, at man fjerner fokus, er en god start". (Gymnasieledeelse).

